
NOUTOMENETTELY JA VÄLIAIKAINEN TURVAAMISTOIMI lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanossa

Toimivalta	Asetus lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 15 § (annettu 18.10.1996) ja asetus ulosottotoimen hallinnosta 12 § (319/96)
Voimassaoloaika	1.12.1996 toistaiseksi
Kumoa	OM:n kirje 10.6.1991, N:o 1908/36/91 OM
Kohderyhmät	Kihlakunnanvoudit, nimismiehet, maakunnanvoudi sekä täytäntöönpanosovittelijat

I Yleistä

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta annettu uusi laki (619/96), jäljempänä *täytäntöönpanolaki (TpL)*, tulee voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996. Samana ajankohtana tulee voimaan myös asetus lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta, jäljempänä *täytäntöönpanoasetus (TpA)*.

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan täytäntöönpanomääräyksen antaminen siirtyy ulosotonhaltijalta käräjäoikeuksille. Kaikki käräjäoikeudet ovat toimivaltaisia. Täytäntöönpanoasiat käsitellään **käräjäoikeudessa hakemusasioina** pääosin istunnossa. Jos asia käsitellään täysilukuisessa kokouksessa, siihen kuuluu tuomari ja kolme lautamiestä.

Tuoreen **huoltoa tai asumista** koskevan päätöksen, jonka antamisesta on kulunut vähemmän kuin **kolme kuukautta**, täytäntöönpanoa voidaan hakea myös **suoraan** ulosottomieheltä (ns. suora täytäntöönpano, TpL 4 § 2 mom. ja 22 §). Kolmen kuukauden määräaika kuluu muutoksenhausta riippumatta.

Poikkeuksellisesti tuomioistuin voi määrätä lapsen noudettavaksi **myös tapaamisoikeuden** toteuttamiseksi. Ulosottomies ei voi noutaa lasta ilman tuomioistuimen antamaa täytäntöönpanomääräystä tapaamisoikeuden toteuttamiseksi missään tilanteessa.

Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva täytäntöönpano kuuluu ulosottomiehen (kihlakunnanvoudin, nimismiehen tai maakunnanvoudin) **yksinomaiseen toimivaltaan** (UL 1:5).

Lain perusidea on **lapsen edusta, oikeusturvasta ja itsemääräämisoikeudesta** huolehtiminen täytäntöönpanon **kaikissa vaiheissa**.

Mitä jäljempänä todetaan huoltopäätöksestä, koskee myös päätöstä, jossa on määrätty lapsen **asumisesta** (yhteishuoltotilanne). Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetusta laista (361/83) käytetään jäljempänä lyhennettä **HTL**.

Tämä ohje koskee noutotilannetta, joka perustuu tuomioistuimen antamaan noutomääräykseen tai ns. suoraan täytäntöönpanoon. Laissa tai asetuksessa ei ole ollut mahdollista säännellä noutoon liittyvistä kysymyksistä yksityiskohdaisesti. Ohjeessa käsitellään myös kiireturvaamistointien edellytyksiä.

II Ulosottomiehelle kuuluvat tehtävät

Täytäntöönpanolain 21 §:stä seuraa, että ulosottomiehellä on **yleinen toimivalta** toimittaa täytäntöönpano lapsen huoltoa ja tapaamista koskevassa asiassa silloin, kun ei ole säädetty, että täytäntöönpano kuuluu asianosaisille. Tavallisimmat ulosottomiehelle kuuluvat tehtävät ovat:

1. **Noudon** toimittaminen tuomioistuimen antaman **täytäntöönpanomääräyksen** nojalla, jonka pohjana on:
 - kotimainen lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva päätös tai sosiaaliviranomaisen vahvistama sopimus,
 - pohjoismainen päätös,
 - muussa valtiossa annettu Helsingin hovioikeuden vahvistama päätös tai
 - palauttamista koskeva Helsingin hovioikeuden antama määräys
2. **Noudon** toimittaminen silloin, kun **huoltoa** koskeva päätös tai vahvistettu sopimus on alle 3 kk ja täytäntöönpanoa on haettu **suoraan** ulosottomieheltä
3. Käräjäoikeuden antaman **turvaamistoimimääräyksen** (TpL 17 §) täytäntöönpano
 - uhkasakkoa ulosottomies voi kuitenkin hakea maksettavaksi vain, jos se on asetettu noudon turvaamiseksi (TpL 19 §)
4. **Väliaikaisen turvaamistoimen** täytäntöönpano
 - käräjäoikeuden päätös (TpL 25 § 1 mom.)
 - ilman käräjäoikeuden päätöstä (TpL 25 § 2 mom. ja HTL 48 a §)

III Menettely noudossa

Noutokerrat

Ulosottomies saa toimeenpanna vain **yhden noudon** noutomääräyksen perusteella. Jos lapsi on esimerkiksi itse palannut toisen vanhempansa luo tai hänet on uudestaan jätetty palauttamatta tapaamiselta, asianosaisen on tehtävä käräjäoikeudelle uusi täytäntöönpanohakemus.

Jos kysymyksessä on tuore huoltoa tai asumista koskeva päätös tai sopimus, jossa täytäntöönpanomääräystä ei tarvita, voi ulosottomies hakijan pyynnöstä periaatteessa noutaa lapsen useammankin kerran kunnes päätöksen antamisesta tulee kuluneeksi kolme kuukautta. Jos kuitenkin ensimmäisen noutokerran jälkeen ilmenee uudelleen tarvetta noutaa lapsi, tulisi asia siirtää käräjäoikeuden käsiteltäväksi, jossa asianosaisia voidaan kuulla asianmukaisesti ja lapsen mielipidettä selvittää (TpL 22 §:n 2 mom:ssa tarkoitettu "muu perusteltu syy").

Sovittelun jatkaminen

Uudessa täytäntöönpanolaissa on mahdollisuus jatkaa sovittelua vielä ulosottomiesvaiheessakin. Täytäntöönpanolain 23 §:n mukaan sovittelijan tulee senkin jälkeen, kun käräjäoikeus on määrännyt lapsen noudettavaksi, **ulosottomiehen pyynnöstä jatkaa** asianosaisten yhteistoiminnan edistämistä ja lapsen tukemista. Sovittelun jatkamisen tarkoitus on pyrkiä loppuun saakka välttämään nouto - ja jollei noutoa voida välttää - valmistaa lasta noutotilanteeseen. Sovittelun jatkaminen on ulosottomiehen harkinnassa.

Jos asiaa ei ole käräjäoikeudessa sovittelu tai jos kysymyksessä on ns. suora täytäntöönpano, ei sovitteluun ole mahdollisuutta myöskään ulosottomiesvaiheessa. Kuitenkin tällöinkin saattaa joskus olla perusteltua pyytää sosiaalihuollon viranomaiselta virka-apua täytäntöönpanolain 32 §:n nojalla, jos on nähtävissä, että sosiaaliviranomaisen toimin nouto voitaisiin välttää. Jos käräjäoikeus on kuitenkin määrännyt, ettei sovittelua toimiteta, koska **lapsen etu vaatii** (lähinnä kyseessä voisi olla huoltopäätös) välitöntä täytäntöönpanoa, ei noutamisen toimeenpanossa tule tässä tilanteessa aikailla eikä pyytää myöskään sosiaaliviranomaisten virka-apua sovittelun luonteiseen toimintaan.

Pääsääntönä voidaan pitää sitä, että huoltopäätöksen täytäntöönpanossa on käytettävissä vähemmän aikaa noudon välttämispönnisteluihin kuin tapausmisoikeuden täytäntöönpanossa. Kuitenkaan viimeksi mainitussakaan ei voida viikkoja perusteettomasti lykätä noutoa, koska etenkin pieni lapsi vieraantuu helposti vanhemmastaan, jota ei tapaa. Jos käräjäoikeuden täytäntöönpanoasiassa antamassa päätöksessä on määritelty luonapidon ajankohta ja jos se on jo lähellä, jää sovittelun jatkamiseen niukasti aikaa. Tässä tilanteessa ulosottomiehen tulisi toimia ripeästi edes jonkinlaisen jatkosovittelun järjestämiseksi.

Jos kysymyksessä on noutaminen sen johdosta, että Helsingin hovioikeus on antanut määräyksen lapsen palauttamisesta ja käräjäoikeus on sen lähettänyt ulosottomiehelle, ei ole mahdollista järjestää sovittelua, koska käräjäoikeudessakaan sovittelua ei voida järjestää (noutomääräys annetaan käräjäoikeudessa vastapuolta kuulematta). Sosiaaliviranomaisten virka-apua ulosottomies voi kuitenkin pyytää.

Pääsääntönä voidaan siten pitää sovittelun jatkamista aina silloin, kun sovittelu on toimitettu käräjäoikeudessa, jos sovittelun jatkamiseen ei **lapsen kannalta** ole estettä.

Jos jatkosovittelu onnistuu, eikä lasta tarvitsekaan noutaa, mutta myöhemmin kuitenkin ilmenee uudelleen ristiriitoja, voi hakija pyytää uudelleen ulosottomieheltä täytäntöönpanoa. Tällöin, jos täytäntöönpano muutoin on mahdollista, ulosottomiehen tulee ryhtyä uudelleen toimiin lapsen noutamiseksi uuden hakemuksen perusteella. Mikään ei estä ulosottomiestä uudenkin hakemuksen johdosta määräämästä sovittelijaa taas jatkamaan sovittelua, etenkin jos kysymyksessä on tapaamisen täytäntöönpano ja lapsi on kuitenkin välillä saanut tavata toista vanhempaansa.

Jatkettu sovittelu saattaa joskus johtaa siihen, että asianosaiset tekevät uuden sopimuksen lapsen huollosta ja tapaamisesta. Silloin, kun sosiaaliviranomainen vahvistaa uuden sopimuksen, **menettää aikaisempi päätös täytäntöönpanokelpoisuutensa** ja asian vireilläolo ulosottomiehellä päättyy.

Sovittelijalla (olipa hän kunnan viranomainen tai muu henkilö) on oikeus saada **palkkio** myös sovittelun jatkamisesta. Tätä varten hänen tulee täytäntöönpanoasetuksen 12 §:n mukaan toimittaa laskunsa ulosottomiehelle, jonka on tehtävä merkintä, että sovittelua on jatkettu. Ulosottomiehen on lähetettävä lasku siihen käräjäoikeuteen, jossa asiaa on käsitelty. **Käräjäoikeus määrää palkkion** suuruuden oikeusministeriön vahvistaman taksan mukaisesti ja lähettää laskun sen jälkeen maksatukseen.

Noudon valmistelu

Lapsi tulisi myös aina pyrkiä **valmistamaan** noutotilannetta varten esimerkiksi siten, että hän etukäteen keskustelisi sovittelijan kanssa siitä, mitä tulee tapahtumaan. Sovittelijan tulisi käydä keskustellen lapsen kanssa läpi noutotilannetta ja siihen liittyviä ristiriitoja ja tunteja. Silloin, kun voidaan ennakoida, että noutotilanteesta tulee erityisen vaikea, olisi asianmukaista, jos noutotilanteesta sovittelijan lisäksi tai asemasta keskustelisi lapsen kanssa esimerkiksi perheneuvolan psykologi tai lastenpsykiatri. Noutoon tulisi sitten kutsua mukaan tämä sama asiantuntija. On tärkeää, että noudossa on läsnä juuri se henkilö, joka on lasta noutotilannetta varten valmistanut.

Tärkeää olisi, että sovittelija kertoisi vanhemmille, mihin ristiriitatilanteeseen lapsi noudon vuoksi joutuu sekä millä tavalla lapsi kokee noudon jälkeisen tilanteen etenkin silloin, kun kysymys on ollut tapaamisesta ja lapsi palaa kotiin.

Noudossa mukana olevat henkilöt

Tarkoitus ei ole, että ulosottomies itse toimisi noutotilanteessa aktiivisesti tai koskisi lapseen muutoin kuin aivan poikkeuksellisesti. Ulosottomiehen tehtävänä on tarkkailla, että kaikki sujuu täytäntöönpanolain mukaisesti. Tältä osin merkityksellisiä seikkoja ovat 12 vuotiaan tai sitä nuoremman, mutta riittävän kehittyneen lapsen **itsemääräämisoikeuden** toteutumisen varmistaminen sekä lapsen **suojaaminen** järkytykseltä.

Täytäntöönpanolain 24 §:n mukaan noudossa on **joka kerta** oltava läsnä joko asiassa sovittelun toimittanut **sovittelija tai sosiaaliviranomainen**. Jos ulosottomies panee täytäntöön tuoretta huoltoa tai asumista koskevaa päätöstä tai vahvistettua sopimusta ilman että asiaa olisi käsitelty käräjäoikeudessa, on noutoon kutsuttava mukaan sosiaaliviranomainen.

Etenkin silloin, kun ulosottomies on määrännyt sovittelijan jatkamaan sovittelua, on sanottu sovittelija luonnollisesti kutsuttava noutotilanteeseen, jollei muuhun menettelyyn ole erityistä syytä.

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytenyt

Täytäntöönpanolain mukaan sovittelija/sosiaaliviranomainen kutsuu mukaan **saatavilla olevan lapselle läheisen henkilön**. Sanottu läheinen henkilö voi olla lapsen isovanhempi, sisarus, kummi, hoitaja tai muu läheinen henkilö. Parasta olisi, jos mukaan voitaisiin pyytää sellainen lapselle läheinen henkilö, joka suhtautuu vanhempien väliseen erimielisyyteen mahdollisimman neutraalisti. Jollei läheisiä henkilöitä asu lähettyvillä tai jos kukaan heistä ei ole halukas saapumaan paikalle, nouto voidaan silti toimittaa. Läheisellä henkilöllä ei ole oikeutta saada valtion varoista palkkiota tai kulukorvausta.

Lapselle läheisen henkilön pyytäminen paikalle saattaa olla erityisen tärkeää silloin, kun täytäntöönpanoa pyytäneen vanhemman läsnäolo noudossa kärjistää tilannetta. Tässä tilanteessa olisi erityisen merkityksellistä, että lasta on huolellisesti etukäteen valmisteltu noutoa varten. Lapsen tulisi toisin sanoen selkeästi ymmärtää, että hän ei ole menossa läheisen ihmisen luokse, vaan toisen vanhempansa luokse. Lasta ei siten saa läheisen henkilön avulla "puijata" lähtemään mukaan.

Sovittelijan/sosiaaliviranomaisen ja lapselle läheisen henkilön lisäksi paikalle saattaa olla syytä pyytää **lääkäri tai muu asiantuntija**. Lääkäriin tai muun asiantuntijan kutsumisesta päättää sovittelija/sosiaaliviranomainen. Silloin, kun kysymyksessä on pieni lapsi tai on odotettavissa kärjistynyt tilanne, tulisi sovittelijan/sosiaaliviranomaisen pyytää mukaan esimerkiksi lastenlääkäri, lastenpsykiatri tai lapsipsykologi taikka lastensuojelun asiantuntija. Sanotunlaista asiantuntija-apua on saatavissa muun muassa perheneuvoloista. Myös tarjolla olevia yksityisiä palveluja voidaan käyttää. Palkkio noudossa mukanaolosta maksetaan asiantuntijalle valtion varoista. Laskun asiantuntija lähettää sosiaalihuollon viranomaiselle (TpA 13 §).

Ulosottomies samoin kuin käräjäoikeus voi velvoittaa **hakijavanhemman** saapumaan paikalle täytäntöönpanon raukeamisen uhalla. Jollei hakija saavu sovittuun paikkaan taikka jos hän saapuu päihtyneenä eikä täten kykene asianmukaisesti lapsesta huolehtimaan, noudosta tulee luopua (TpL 17 § 2 mom., 24 § 2 mom.). Vain jos hakijalla on ollut erittäin hyvä syy olla saapumatta ja ilmoittamatta esteestään, voi ulosottomies harkita uutta ajankohtaa. Tämän tulisi kuitenkin olla aivan poikkeuksellista, koska ei ole hyväksyttävää, että lasta joudutaan valmistamaan useaa noutoa varten.

Koska täytäntöönpanolain 24 § on erityissäännös ulosottolain 1 luvun esteetöntä todistajaa koskevaan säännökseen nähden, noutoon **ei ole tarpeen ottaa mukaan toimitustodistajaa**. Jos jälkikäteen ilmenee erimielisyyttä esimerkiksi siitä, vastustiko lapsi noutamista ja miten hän sen ilmaisi, on läsnä kuitenkin aina vähintään yksi henkilö ulosottomiehen lisäksi eli sovittelija/sosiaaliviranomainen. Jos paikalla on vielä lapselle läheinen henkilö ja lääkärikin, on toimitustodistajan mukanaolo turhaa. Lapsen kannalta on hämmäntävää ja pelottavaa, jos häntä tulee noutamaan suuri joukko vieraita ihmisiä.

Jos tilanne on sellainen, että noudettava lapsi ei puhu suomenkieltä, ulosottomiehen tulee hankkia paikalle **tulkki**. Usein tulkkina voi toimia lapselle läheinen henkilö. Jos hakijavanhemman läsnäololle ei ole estettä, ei tulkkia yleensä myöskään tarvita. Jollei läheinen henkilö tai hakijavanhempia samalla

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytenyt

voi toimia tulkkina, on tulkki välttämätön, jotta lapsen tahto voidaan todeta luotettavalla tavalla ja hänen kanssaan voidaan keskustella kielellä, jota hän

varmasti ymmärtää. Tulkin käytöstä aiheutunutta kuluja voidaan pitää ulosottolainlain 8 luvussa tarkoitettuna täytäntöönpanokuluna.

Olisi asianmukaista, jos ulosottomies, sovittelija/sosiaaliviranomainen, lapselle läheinen henkilö, hakija sekä mahdollisesti myös lapsipsykologi, lastenpsykiatri tai muu asiantuntija voisivat **etukäteen** ennen noudon toimittamista keskustella asiasta sopivassa paikassa, jolloin voitaisiin harkita, miten tapauksessa olisi lapsen kannalta paras menetellä. Jos on odotettavissa, että saatetaan poikkeuksellisesti tarvita poliisin virka-apua, olisi myös poliisi kutsuttava etukäteisneuvotteluun ja varmistuttava, että poliisi saa asiasta luotettavat taustatiedot.

Paikka ja aika

Se, mistä paikasta lapsi tulisi noutaa, riippuu tilanteesta. Pääsääntöisesti lapsi olisi syytä noutaa asuinpaikastaan. Päiväkodista tai koulusta hakemista tulisi välttää viimeiseen saakka - varsinkaan poliisin virka-apua käyttäen - koska tällainen tilanne loukkaa lapsen intimitettisuoja ja muodostuu helposti pelottavaksi myös muille lapsille, jotka joutuvat sen todistamaan. Lapsi itse saattaa kokea noutamisen muualta kuin asuinpaikasta leimaavaksi.

Asuinpaikasta noutamisessa tulisi huoltomieheen tai lukkoseppään turvautumista välttää aivan viimeiseen asti, koska sisään tunkeutumisesta saattaa lapselle aiheutua vaikeita pelkotiloja. Jollei vastaajavanhempi suostu avaamaan ovea, voidaan vielä pyrkiä ottamaan häneen yhteyttä puhelimitse. Jos vastaajavanhempi ei sittenkään suostu avaamaan ovea ja varsinkin jos noutoyritys on samasta syystä jo aiemmin lykätty, ei ole muuta mahdollisuutta kuin toimia ja yrittää rauhoittaa tilannetta sisäänpääsyn jälkeen. Samoin on toimittava vastaajavanhemman vastustuksesta huolimatta silloin, kun kysymys on huoltoa tai asumista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta ja lapsen olot vastaajavanhemman luona ovat sellaiset, että lapsen etu vaatii nopeaa täytäntöönpanoa.

Ei ole asianmukaista, että lapsen nouto toteutetaan "sieppauksenomaisesti", toisin sanoen, että lapsi esimerkiksi koulumatkalta tai pihalta viedään hyvin nopeasti ulosottomiehen autoon. Eri asia on, jos lapselle läheinen henkilö tai hakija itse pystyy selittämään, mistä on kysymys ja lapsi haluaa lähteä mukaan. Tällöin on aina ehdittävä varmistumaan riittävästi kehittyneen lapsen tahdosta. Noutamisesta tulee niin pian kuin mahdollista ilmoittaa vanhemmalle, jonka luona lapsi asuu tai oleskelee.

Noudon ajoittamista sellaiseen kellonaikaan, joka on lapselle epätavallinen aika lähteä ulos, tulisi välttää. Lapsen väsymys vain pahentaa tilannetta.

Konkreettinen noutotilanne

Täytäntöönpanolain 3 §:n mukaan kaikki lapsen kohdistuvat toimenpiteet on suoritettava **mahdollisimman hienovaraisesti ja lasta järkyttämättä**.

Hienovaraisuus tarkoittaa muun muassa sitä, että jos poikkeuksellisesti joudutaan turvautumaan poliisin virka-apuun, poliisi ei pääsääntöisesti saisi saapua paikalle poliisin tunnuksin varustetulla virka-autolla ja virka-asussa. Vastaajavanhemmalle on toki syytä niin ulosottomiehen kuin poliisin esittää virkamerkki.

Koska laki edellyttää noudon toimittamista hienovaraisesti, tulee lasta suojella kaikilta ylimääräisiltä häiritsejiltä. Jos esimerkiksi kerrostalon rappukäytävässä on asiaan kuulumatonta väkeä, kuten naapureita tai lehdistöä, ulosottomies voi kehottaa heitä poistumaan paikalta (toimituspaikka) sekä tarvittaessa tätä tarkoitusta varten saada poliisin virka-apua. Ei ole asianmukaista, että lasta valokuvataan noutotilanteessa.

Noutotilanteessa ulosottoviranomaisen tulisi välttää vastaajavanhempaan kohdistuvaa voimankäyttöä uhkailua viimeiseen saakka, koska se saattaa johtaa vain tilanteen entistä pahempaan kärjistymiseen.

Etenkin tapaamisoikeuden ollessa kysymyksessä vaikeissakin tilanteissa olisi koetettava rauhallisesti keskustellen selvittää asiaa. Sitkeiden keskustelujen tuloksena vielä viime hetkilläkin osapuolet voivat löytää keskenään kompromissin esimerkiksi niin, että lasta noutamaan tullut vanhempi suostuu siihen, että tapaamiset ovat **määräajan valvottuja**, jolloin vastaajavanhempi suostuu luovuttamaan lapsen. Jos asianosaiset pääsevät asiasta sovintoon, on paikalla olevan sosiaaliviranomaisen tai sovittelijan tehtävä asiasta kirjallinen sopimus.

Läheskään aina vastaajavanhempi ei halua kiusaamistarkoituksessa estää tapaamisia tai huollon tai asumisen siirtämistä, vaan usein hänellä on menettelyynsä mielestään perusteltu syy. Ulosottomiehellä ei kuitenkaan ole oikeutta ryhtyä tutkimaan käräjäoikeuden antaman täytäntöönpanomääräyksen oikeellisuutta. Jos asia on ylemmän tuomioistuimen käsiteltävänä eikä täytäntöönpanoa ole keskeytetty, on asiassa toimittava, jos lapsen itsemääräämisoikeus ei aseta estettä.

Jos kuitenkin vastaajavanhempi noutovaiheessa tuo esiin sellaisia seikkoja täytäntöönpanoa vastaan, **joita ei ole selvitetty tuomioistuimessa** ja jotka aiheuttavat sen, että ulosottomiehen arvion mukaan nouto olisi selvästi vastoin lapsen etua, voidaan eräänlaisena hätäkeinona menetellä siten, että **noudon täytäntöönpanoa hiukan lykätään**. Ulosottomiehen tulisi keskustella esimerkiksi sosiaaliviranomaisten kanssa tilanteesta. Jos lapsen vanhempi tai sosiaalilautakunta panee vireille lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan asian (HTL 14 §), siinä on mahdollista antaa väliaikaismääräys tai täytäntöönpanon keskeytysmääräys.

Ulosottoviranomaisella, sovittelijalla/sosiaaliviranomaisella ja lääkärillä/muulla asiantuntijalla sekä myös lapselle läheisellä henkilöllä on täytäntöönpanolain 24 §:n ja ulosottolain yleisten periaatteiden mukaisesti oikeus mennä **vastaajavanhemman asuntoon**, jos lapsi on siellä. Myös hakijan on sallittava tulla sisälle ainakin silloin, kun ulosottomies tai käräjäoikeus on määrännyt hänet paikalle ja ulosottomies katsoo, että olisi parasta, että hakija itse ottaisi

lapsen vastaan.

Jos vanhempi, jonka luota lapsi noudetaan, ei kykene tai halua avustamaan lapsen matkaan varustamisessa, tulisi ulosottomiehen kehottaa tilanteesta riippuen sovittelijaa/sosiaaliviranomaista, lapselle läheistä henkilöä taikka hakijavanhempaa siitä asianmukaisesti huolehtimaan.

Jos hakija on velvoitettu esimerkiksi tallettamaan passi taikka tekemään muu käräjäoikeuden **noudon ehdoksi** asettama toimi (TpL 17 §), ulosottomiehen on valvottava, että hakija ennen noutoa noudattaa, mitä hänen velvollisuudekseen on asetettu.

Jos tapaamiset on määrätty **valvottuna**, ulosottomiehen tulee varmistaa, että lasta ei luovuteta yksin hakijalle. Jos tapaaminen on määrätty tapahtuvaksi **tietyssä paikassa**, ulosottomiehen tulee huolehtia lapsen kuljettamisesta sanottuun paikkaan.

Noudon siirtäminen

Jos noutamista ei voida lapsen sairauden, järkyttyneen mielentilan tai muun syyn takia suorittaa, se on **siirrettävä** myöhempään ajankohtaan (TpL 3 § 2 mom.). Jos nouto on siirretty lapsen järkyttyneisyyden vuoksi, tulisi harkita, olisiko nouto toteutettavissa muulla tavalla, joka aiheuttaa lapselle vähemmän järkytystä. Jos lapsi on tai saattaa olla sairas, nouto on siirrettävä myöhempään ajankohtaan. Päätös siitä, onko lapsi niin järkyttynyt tai sairas, että noutamista ei voida toimittaa, on tehtävä yhdessä lääkärin tai muun asiantuntijan kanssa.

Jos tilanne **kärjistyy** esimerkiksi siitä syystä, että paikalle kerääntyneitä ihmisiä ei saada kohtuudella poistetuksi, on lapsen kannalta parempi, että nouto siirretään. Kuitenkin jos nähdään, että lapsen olot ovat sellaiset, että huoltoa tai asumista koskeva päätös on välttämätöntä heti panna täytäntöön, voidaan käyttää tarvittavia voimakeinoja.

Nouto siirtyy luonnollisesti myös silloin kun lasta ei tavata noutoyrityksessä.

Noudosta luopuminen

Noudosta on **luovuttava** silloin, kun 12 vuotias tai nuorempi, mutta riittävän kehittynyt lapsi vastustaa täytäntöönpanoa eli sitä, että menisi tapaamaan toista vanhempaansa taikka että menisi hänen luokseen asumaan. Täytäntöönpanon vastustaminen ei ole sama asia kuin täytäntöönpanotilanteen vastustaminen.

Lapsi on riittävän kehittynyt silloin, kun hän pystyy itsenäisesti tuomaan esiin oman kantansa ja sanomaan sille perustelut. Aikaisemmin esiintyi epäselvyyttä sen suhteen, tuleeko ulosottomiehen ottaa huomioon riittävästi kehittyneen lapsen vastustus noutovaiheessa. Uuden lain perustelut ja Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset kuitenkin selkeästi edellyttävät, että lapsen

itsemääräämisoikeus tulee ottaa huomioon vielä noutovaiheessakin.

Se, milloin lapsi on niin kehittynyt, että hänen mielipiteeseensä voidaan kiinnittää huomiota, riippuu lapsen yleisestä kehitystasosta. Koska ulosot-

tomies lakimieskoulutuksen saaneena ei ole asiantuntija näissä kysymyksissä, voidaan lähtökohtana pitää sovittelijan arviota asiasta. **Sovittelijan kanta** ja sitä koskevat perustelut ilmenevät sovittelukertomuksesta. Koska kysymyksessä on lapsen itsemääräämisoikeus, asianosaisten eli lapsen vanhempien käsitykselle lapsen kehitystasosta tai mielipiteestä ei voida antaa määräävää merkitystä, vaikka he olisivat poikkeuksellisesti asiasta samaa mieltä. Kysymys **ei** ole toisin sanoen asianosaisten välillä sovittavasta asiasta, vaan lapselle itselleen kuuluvasta oikeudesta.

Jos sovittelijan riittävän kehittyneenä pitämä lapsi ei ole vastustanut täytäntöönpanoa sovittelukertomuksen mukaan, mutta kuitenkin esimerkiksi jatkatussa sovittelussa tai muutoin ulosottomiesvaiheessa käy ilmi lapsen vastustus, on lapsen itsemääräämisoikeutta kunnioitettava. Itsemääräämisoikeuteen kuuluu, että lapsella on oikeus **muuttaa mielipidettään** ja mielipiteen muuttaminen on mahdollista vielä noutovaiheessakin. Silloin, jos lapsi on sovittelijalle käräjäoikeusvaiheessa ilmaissut halunsa tavata toista vanhempaansa taikka mennä hänen luokseen asumaan, on huolellisesti koetettava selvittää, vastustaako lapsi itse noutotilannetta vaiko toisen vanhemman luokse menemistä. Lapsen mielipide on varmistettava rauhallisissa oloissa mieluiten asiantuntijan (sovittelija tai virka-apua esimerkiksi perheneuvolasta) avulla, jotta lapsen mielipiteen vaihtumisesta voidaan olla varmoja.

Asia, jossa käräjäoikeus on katsonut lapsen riittävän kehittyneeksi ja jossa lapsi on ilmaissut vastustuksensa, ei tule vireille ulosottomiehelle, koska täytäntöönpanosta sanotussa tilanteessa luovutaan käräjäoikeuden päätöksellä. Sen sijaan jos käräjäoikeus on katsonut, että täytäntöönpanoa vastustava lapsi **ei ole riittävän kehittynyt**, on **käräjäoikeuden** kantaa syytä pitää lähtökohteisesti määräävänä täytäntöönpanossakin. Usein näissä tilanteissa on jouduttu käräjäoikeudessa hankkimaan asiantuntijaselvitystä ja kuulemaan sovittelijaa sekä asianosaisia, mahdollisesti myös lasta itseään.

Aivan poikkeuksellisesti, jos lapsen kehitystasoa ei ole käräjäoikeudessa voitu perusteellisesti selvittää ja jo kehittynyt lapsi selkeästi ilmaisee vastustuksensa, voi ulosottomies katsoa vastoin käräjäoikeuden päätöstä, että lapsella on itsemääräämisoikeus ja jättää noudon toimittamatta. Ulosottomiehen sanottu päätös on valituskelpoinen. Valitus, joka koskee ulosottomiehen kannanottoa lapsen itsemääräämisoikeuden suhteen, saattaa ulosottolain uuden 10 luvun (197/96) säännökset huomioon ottaen tulla vireille muussa kuin täytäntöönpanoasiassa päätöksen antaneessa käräjäoikeudessa.

Käsitellä saattaa olla myös sellainen tilanne, että käräjäoikeus on antanut täytäntöönpanomääräyksen vastoin lapsen tahtoa sillä perusteella, että ei ole katsonut lapsen olevan riittävän kehittynyt ja vastapuoli on valittanut asiasta **hovi-oikeuteen** eikä hovioikeus ole keskeyttänyt täytäntöönpanoa. Jos

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytenyt

ulosottomies tässä tilanteessa kuitenkin katsoo, ettei kysymys lapsen kehittyneisyydestä ole selvä, saattaa olla perusteltua hiukan lykätä noutamista, kunnes hovioikeuden päätös asiassa saadaan. Olisi ongelmallista, jos kysymys lapsen riittävästä kehittyneisyydestä olisi vireillä samanaikaisesti täytäntöönpanoasiana hovioikeudessa ja - ulosottomiehen kieltäytyessä noudosta - ulosoton valitusasiana kärjäoikeudessa.

Noudosta tulee luopua myös silloin, kun hakija ei ole noudattanut hänelle **noudon ehdoksi** asetettuja velvoitteita (esimerkiksi tallettanut passia ulosottomiehelle taikka on hankkinut toisen passin luovuttamansa tilalle taikka ei ole saapunut paikalle vaikka kärjäoikeus tai ulosottomies on hänet siihen velvoittanut taikka on tullut paikalle päihtyneenä). Vain aivan poikkeuksellisista syistä ulosottomies voi harkita uutta noutoyritystä. Jos noudosta luovutaan hakijasta itsestään riippuvasta syystä, hakija voi hakea uutta noutomääräystä kärjäoikeudelta. Jos kysymyksessä on ollut huoltopäätöksen suora täytäntöönpano ja täytäntöönpanoa haetaan uudelleen ulosottomieheltä, on asia syytä siirtää kärjäoikeuteen täytäntöönpanolain 22 §:n 2 momentin nojalla.

Jos kärjäoikeuden täytäntöönpanoasiassa antamassa päätöksessä on määritelty sen **tapaamisen tai luonapidon ajankohta**, johon lapsi noudetaan ja jos hakija aikailee hakemuksen jättämisessä ulosottomiehelle niin, että ajankohta menee ohi, joudutaan noudosta luopumaan. Samoin käy silloin, kun ajankohta menee ohi noutoyrityksen epäonnistumisen vuoksi.

Noudosta joudutaan luopumaan myös silloin, kun todetaan, että lapsi on **viety ulkomaille**.

Jos sen sijaan on otaksuttavissa, että lapsi oleskelee kotimaassa, on ulosottomiehen pyrittävä **poliisin virka-avun** kautta selvittämään lapsen olinpaikka ja tarvittaessa siirtämään asia tapaamispaikan ulosottoviranomaiselle.

Noudon jälkeinen tilanne

Sen jälkeen kun lapsi on luovutettu henkilölle, jolle lapsi on määrätty noudettavaksi tai viety valvotun tapaamisen paikkaan, päättyy viranomaisten osuus asiassa.

Olisi kuitenkin suositeltavaa, että ellei perheneuvola ole ollut asiassa mukana, sovittelija informoisi asiasta perheneuvolaa, johon lapselle ja molemmille vanhemmille olisi hyvä pyrkiä järjestämään tilaisuus purkaa noutoon ja sen jälkeiseen tilanteeseen liittyviä tuntojaan.

Jos sovittelijalla/sosiaaliviranomaisella tai lasta noutoon valmistaneella asiantuntijalla siihen suinkin on mahdollisuus, olisi tärkeää, jos juuri hän voisi noudon jälkeen keskustella asiasta lapsen kanssa. Tällöin lapsi voisi luontevasti purkaa tuntojaan samalle henkilölle, joka on hänen kanssaan keskustellut ennen noutoa. Kysymyksessä olisi tällöin normaali perheneuvola- tai sosiaalityö, josta ei voida maksaa erillistä palkkiota.

IV Muuta huomioitavaa noudossa

Ennen noutoon ryhtymistä ulosottomiehen tulisi selvittää asian aikaisempia vaiheita sekä lapsen mielipiteen selvittämistä. Ulosottomiehen tulisi hankkia käyttöönsä käräjäoikeudesta **sovittelukertomus** ja myös muut asiassa kertyneet asiakirjat.

Ulosottomiehen olisi myös pyrittävä **keskustelemaan asiasta sovittelijan tai sovittelijoiden kanssa** siitä riippumatta, jatketaanko sovittelua. Sovittelijalta on todennäköisesti saatavissa arvokasta tietoa siitä, mikä olisi lapsen kannalta vähiten haitallinen menettelytapa.

Myös vastaajavanhemman kanssa olisi pyrittävä keskustelemaan asiasta. Noudon ajankohdasta ja noutopaikasta olisi pyrittävä **etukäteen** ilmoittamaan vastaajavanhemmalle. Se, että yllättäen oven taakse saapuu joukko ihmisiä lasta noutamaan, on omiaan aiheuttamaan ärtymystä. Vastaajavanhempi, joka saa ennakoilmoituksen, voi myös niin halutessaan valmistaa lasta noutotilanteeseen, vaikka itse vastustaakin noutamista. Jos on olemassa pelko siitä, että lapsi viedään maasta tai piilotetaan kotimaassa taikka jos vastaajavanhemman aikaisemman käyttäytymisen perusteella on odotettavissa, että hän käyttää ennakoilmoitusta hyväkseen tilanteen vaikeuttamiseksi (kutsuu paikalle tiedotusvälineitä tms), se voidaan jättää antamatta.

Vastaajalta tai hakijalta **ei** saa periä noutamisesta **ulosottomaksuja**. Jos noutamisesta on aiheutunut suoranaisia kuluja, ne peritään ulosotto 8 luvun mukaisesti asianosaisilta.

V Väliaikainen turvaamistoimi ilman tuomioistuimen määräystä

Väliaikaiset turvaamistoimet **eivät** ole käytettävissä **tapaamispäätöksen** täytäntöönpanossa.

Väliaikaiset **kiireturvaamistilanteet**, joissa **ulosottomies tai poliisi** joutuu ilman täytäntöönpanomääräystä toimimaan ovat seuraavat:

1. **täytäntöönpanolain** mukainen turvaamistoimi huoltopäätöksen turvaamiseksi (TpL 25 § 2 mom.)
2. **HTL:n** mukainen turvaamistoimi yhteishuoltotilanteessa (HTL 48 a §)

Täytäntöönpanolain mukainen turvaamistoimi

Hakijana täytäntöönpanolain mukaisessa turvaamisessa voi olla **huoltaja tai yhteishuoltaja**.

Täytäntöönpanolain mukaisen kiireturvaamistoimen perusedellytyksenä on, että **huoltoa koskeva täytäntöönpanoasia on vireillä käräjäoikeudessa tai ulosottomiehellä itsellään tai että se voisi olla vireillä**.

Toimen tarkoituksena on turvata lapsen **huoltoa tai asumista**. Kysymyksessä

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytenyt

on toisin sanoen tilanne, jossa hakijalla on

- (yksin)huoltoa koskeva päätös/vahvistettu sopimus,
- asumista koskeva päätös/vahvistettu sopimus (vastapuoli yhteishuoltaja) tai
- oikeus saada ilman päätöstäkin lapsi palautetuksi (lapsi on esimerkiksi sukulaisten luona, ks. Tpl 1 § 1 ja 3 mom.)

Tällöin kiireturvaamiseen voidaan ryhtyä jos on aihetta otaksua,

- että lapsi täytäntöönpanon estämiseksi **viedään maasta** tai
- **muutetaan** paikasta toiseen tai
- asia **muutoin on kiireellinen** ja että
- **tuomioistuin ei ole käytettävissä** eli
 - täytäntöönpanoasia on vireillä, mutta sanottu tuomioistuin ei juuri silloin **päivystä** tai
 - täytäntöönpanoasiaa ei voida panna vireille, koska tuomioistuin ei päivystä, taikka
 - tilanne on niin **akuutti**, ettei ehditä kääntymään käräjäoikeuden puoleen (lapsi on jo lentokentällä tai satamassa)

Väliaikainen turvaamistoimi voidaan toisin sanoen suorittaa, jos käräjäoikeus on kiinni tai asia on niin kiireellinen, että asiaa ei ehditä viemään käräjäoikeuteen ja jos lapsi pyritään kaappaamaan ulkomaille, piilottamaan kotimaassa taikka jos lapsen olosuhteet käyvät huonoiksi siellä, missä hän oleskelee. Viimeksi mainitussa tilanteessa saattaa olla vaihtoehtoisesti käytettävissä lastensuojelutoimenpiteet, etenkin kiireellinen huostaanotto sosiaaliviranomaisen päätöksellä. Huostaanotto on kuitenkin lähtökohtaisesti tarkoitettu käytettäväksi siten, että seurauksena on lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle, kun taas täytäntöönpanolain mukaisen väliaikaisen turvaamistoimen tarkoituksena on päätöksessä tai sopimuksessa vahvistetun huollon ja asumisen turvaaminen eli lapsen palauttaminen kotiin joko suoraan ("sijoittaminen" kotiin) tai väliaikaisen kodin ulkopuolelle sijoittamisen kautta.

Jos asia on vireillä ulosottomiehellä tai laitetaan samalla vireille ulosottomiehen luona suorana täytäntöönpanona (huoltopäätös, joka alle 3 kk), kiireturvaamisen sijasta on mahdollista noutaa lapsi ja panna päätös siten täytäntöön. Usein kiireturvaamistilanteet ovat sellaisia, joissa täytäntöönpanolain 22 §:n 2 momentin mukaiset edellytykset käräjäoikeuteen siirtämiselle eivät täyty. Jos lapsi on jo yritetty viedä pois maasta, on selvää, että käräjäoikeus tulisi joka tapauksessa antamaan noutomääräyksen ilman sovittelua.

Jos kysymyksessä on kehittynyt lapsi, saattaa epäselvässä ja kiireellisessä tilanteessa silloinkin, kun olisi mahdollisuus suoraan noutoon täytäntöönpanolain 22 §:n 1 momentin nojalla, käsitellä asia mieluummin turvaamistoimena, jolloin lapsen mielipidettä voidaan myöhemmin selvittää asianmukaisesti käräjäoikeudessa.

HTL:n mukainen turvaaminen

HTL 48 a §:n mukaisen väliaikaisen turvaamistoimen tarkoitus ei ole

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytenyt

täytäntöönpanon turvaaminen, vaan **toisen huoltajan määräämisoikeuden** loukkaamisen estäminen. Tällöin sekä hakijan että hänen vastapuolensa on oltava yhteishuoltajia.

HTL 48 a §:n mukainen turvaamistoimi täydentää täytäntöönpanolain mukaista turvaamista ja soveltuu yhteishuoltotilanteisiin silloin, kun täytäntöönpanolain mukainen turvaaminen ei tule kysymykseen eli kun:

- 1) yhteishuoltajuus **perustuu lakiin** (ei päätöstä/vahvistettua sopimusta) tai
- 2) turvaamistoimen hakijana on se asianosaisista, joka **ei voisi olla hakijana** täytäntöönpanolain tarkoittamassa turvaamisessa eli se yhteishuoltajista, jonka luokse lasta **ei ole määrätty asumaan**.

Tällaisessa tilanteessa yhteishuoltaja voi hakea turvaamistointa suoraan ulosottomieheltä tai poliisilta, jos

- on perusteltua aihetta otaksua, että toinen huoltaja aikoo ilman hakijan suostumusta **viedä lapsen luvattomasti pois maasta**,
- ja asia on niin **kiireellinen**, että maastavientiä ei voida estää HTL 17 §:ssä tarkoitetulla kärkeäoikeuden antamalla väliaikaismääräyksellä.

Jos yhteishuoltajuus perustuu lakiin, HTL:n mukaisen turvaamistoimen seurauksena yhteishuoltaja saa mahdollisuuden laittaa huoltoa koskevan asian vireille käräjäoikeudessa ja pyytää siinä yhteydessä väliaikaismääräystä siitä, kenelle lapsen huolto käsittelyn ajaksi uskotaan.

Jos taas tilanne on sellainen, että huoltopäätös tai vahvistettu sopimus on jo olemassa ja hakijana on se yhteishuoltajista, jonka luokse lasta ei ole määrätty asumaan, hän voi turvaamistoimen jälkeen laittaa vireille huollon tai asumisen siirtämistä koskevan asian.

Maastavienti

Sekä täytäntöönpanolain että HTL:n mukaisessa kiireturvaamisessa toimenpiteen edellytykset periaatteessa on oltava selvästi havaittavissa.

Etenkin maastavientitapauksissa itse tilanne on usein sellainen, että se oikeuttaa turvaamistoimen suorittamiseen. Jos lapselle on hankittu matkalippu tavalla, joka poikkeaa tavanomaisesta seuramatkailusta tai siihen rinnastettavasta lomamatkasta taikka jos on hankittu vain menolippu tai jos paluupäivä on kaukainen taikka jos muusta valmistautumisesta on havaittavissa, että lasta ollaan todennäköisesti viemässä pysyvästi ulkomaille, on lapsen ja vanhemman lähtö estettävä huoltajan vaatimuksesta.

Maastavienti voidaan estää, jos hakija on huoltaja ja lapsen kaappausta yrittävä on:

- yhteishuoltaja lain nojalla (turvaamistoimen perusteena HTL 48 a §),
- yhteishuoltaja, jonka luokse lapsi on määrätty asumaan (HTL 48 a §),
- yhteishuoltaja, jonka luokse lasta ei ole määrätty asumaan (TpL 25 §) taikka
- vanhempi, joka ei ole huoltaja, mutta jolla on tapaamisoikeus (TpL 25 §)

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytenyt

- henkilö, jonka luona lapsi on asunut ilman perustetta (TpL 25 §)

Hakijana ei voi olla henkilö, jolla on pelkkä tapaamisoikeus ilman yhteishuoltajuutta.

Jos tilanne on se, että pysyvä maastavienti on todennäköinen, mutta jonkin verran on myös vastaanpuhuvia seikkoja eli että kysymyksessä saattaa olla lomamatka, on parempi estää lapsen maastalähteminen, kuin antaa ehkä peruuttamattoman poismuuttamisen toteutua. Ääritapauksessa henkilö, jonka lomamatka on turvaamistoimen vuoksi mennyt pilalle, voi saada vahingonkorvausta vastapuoleltaan ja valtiolta. **Vakuutta** vahingon korvaamisesta hakijalta **ei kuitenkaan vaadita.**

Kysymys on summaarisesta menettelystä

Perustuipa väliaikainen turvaamistoimi täytäntöönpanolain 25 §:ään taikka HTL 48 a §:ään, toimenpiteen suorittamisessa otettava **huomioon täytäntöönpanolain 3 §:n vaatimukset.** Myös turvaamistoimi on pyrittävä suorittamaan mahdollisimman hienovaraisesti ja lasta järkyttämättä. On kuitenkin selvää, jos turvaamistoimena tehtyä lapsen haltuunottoa ei ole mahdollista lykätä, koska lapsi muutoin poistuu maasta tai hänet piilotetaan, lapsen järkyttyneisyyksään ei ole sellainen syy, että tämän olisi annettava tapahtua.

Täytäntöönpanolaissa ja HTL:ssa tarkoitetut väliaikaiset turvaamistoimet ovat siinä mielessä normaaleja **summaarisia turvaamistoimia**, että niitä käyttämällä pyritään turvaamaan pääprosessi eli lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva oikeudenkäynti taikka vastaava täytäntöönpanoprosessi. Tästä syystä turvaamistoimitilanteessa ei voida ryhtyä tutkimaan lapsen mielipidettä samalla tavalla kuin varsinaisessa prosessissa. Kysymys on summaarisesta menettelystä, jonka ensisijaisena tarkoituksena on estää lapsen maasta vieminen tai kotimaassa tapahtuva kätkeminen. Tämän jälkeen selvitetään lapsen mielipidettä ja kehitystietoa asianmukaisessa normaalimenettelyssä.

Etenkin jos tilanne on hyvin kriittinen eli lapsi on jo lähdössä ulkomaille, ei ole mahdollisuutta esimerkiksi lentokentällä ryhtyä tutkimaan lapsen kehitystietoa ja mielipidettä jollei asia ole aivan selvä ts. jollei lapsi ole jo selvästi riittävän kehittynyt ymmärtääkseen, että kysymyksessä on pysyvä maastamuutto. Silloinkaan kun lapsi on yli 12 vuotta ei välttämättä voida olla varmoja, ymmärtääkö hän tilanteen ennen kuin se on mahdollisesti asiantuntijan avulla selitetty hänelle rauhallisissa oloissa.

Toimivalta ja hakemus

Asiassa on **rinnakkainen** toimivalta tapaamispaikan ulosottomiehellä ja poliisilla. Koska sekä ulosottovirastot että kihlakunnanvirastot noudattavat samoja viraston aukioloaikoja kuin käräjäoikeus, on odotettavissa, että kiireturvaamista viraston aukioloajan ulkopuolella pyydetään pääsääntöisesti poliisilta. Koska kiiretoimi akuuttitilanteessa voidaan joutua tekemään viraston aukioloajanakin ilman käräjäoikeuden määräystä, saattaa myös ulosottomiehil-

Virhe. Viitteen lähdettä ei löytenyt

le tulla lasta koskevia kiireturvaamispyyntöjä.

Turvaamistoimihakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen liitettävä huoltoa koskeva päätös tai vahvistettu sopimus mukaan. Asian luonne huomioon ottaen suuria vaatimuksia hakemukselle ei voida asettaa. Riittää, että siitä ilmenee aivan keskeiset seikat (hakijan nimi, osoite, vaatimus lyhyesti ja muiden asianosaisten nimet). Erittäin kiireellisessä tapauksessa on hyväksyttävä myös epävirallinen kopio päätöksestä tai vahvistetusta sopimuksesta. Tätä menettelyä puoltaa se, että kysymys on turvaamistoimesta ja että yhteishuoltajuus HTL 48 a §:n tapauksessa saattaa perustua suoraan lakiin. Viimeksi mainitussa tapauksessa on syytä tehdä kysely väestörekisterikeskukseen.

Heti turvaamistoimen jälkeen ulosottomiehen on lähetettävä käräjäoikeudelle täytäntöönpanolain 25 §:n 3 momentissa ja täytäntöönpanoasetuksen 11 §:ssä tarkoitettu ilmoitus lapsen sijoittamisesta ja hakijan hakemus liitteineen. Tässä yhteydessä asiakirjoja voidaan vielä täydentää taikka toimittaa asiakirjojen täydennykset myöhemmin, mutta kuitenkin mahdollisimman pian käräjäoikeuteen.

Oikeusministeri

Kari Häkämies

Vanhempi hallitussihteeri

Marja-Liisa Tolvi

LIITTEET Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta
Asetus lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta

TIEDOKSI Sosiaali- ja terveysministeriö
Sisäasiainministeriö
Lääninhallitukset
Käräjäoikeudet
Hovioikeudet